

Jönköping 10 mars, 2016

Kulturpolitikens mål?

- ”Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling” (*Prop 2009/10:3*)
- Prioritera ”insatser som syftar till att tillgängliggöra kultur för alla människor” (*Prop 2015/16:1*)
- Kultur och demokrati som varandras förutsättningar (*Prop 2014/15:1*)

Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet

- Kultur för vem? Deltar alla?
- Kultur av vem? Mångfald och jämställdhet i kultursektorn – speglar kultursektors institutioner samhället?
- Makten över kulturen? Inflytande över kulturen närmare medborgarna?

Kultur för vem?

- Dataunderlag
 - SOM-institutets kulturvanestatistik
 - Enkät med fasta svarsalternativ
 - Traditionellt kulturbegrepp
 - Representativt urval 16-85 år, population 13 600 (fyra enkäter, vissa frågor population 3 500)
 - Databeskrivning hösten 2014 (vissa trendanalyser möjliga från 1989, utökat från 2007)
 - Svartfrekvens 54 procent

Kulturaktiviteter

- Biobesök
- Teaterbesök
- Balett/dansföreställning
- Klassisk konsert
- Opera
- Rock/popkonsert
- Tecknat/målat
- Dagbok/poesi
- Sjungit i kör
- Spelat musikinstrument
- Dansat
- Sett på film
- Spelat teater/lajv
- Handarbete/hantverk
- Fotograferat/filmat
- Läst bok
- Ljudbok/talbok
- Besökt bibliotek
- Biblioteksärenden via internet
- Studiecirkel/kursverksamhet
- Museibesök
- Konstutställning
- Spelat onlinespel
- Lyssnat på radio via internet

Hur ofta?

Mest frekventa

- > Lyssnat på musik
- > Sett på film
- > Läst bok
- > Fotograferat/filmat
- > Sysslat med handarbete

- *Låga trösklar*
- *Eget utövande*
- *I hemmet*
- *Internet*

Medelfrekventa

- > Sjungit i kör
- > Dansat
- > Besökt bibliotek
- > Lyssnat på ljudbok
- > Tecknat/målat
- > Gått på bio
- > Museibesök

- *Fortfarande låga trösklar*
- *Vissa kostnadsaspekter*
- *Delvis utanför hemmet*

Minst frekventa

- > Balett/dansföreställning
- > Klassisk konsert
- > Opera
- > Rock/popkonsert
- > Spelat teater/lajv

- *Högre trösklar*
- *Kostnader*
- *Tillgänglighet*
- *Närhet*

Jämställdhet?

- **Kvinnor är mer kulturaktiva än män i flertalet aktiviteter**
 - Dagbok/poesi
 - Tecknat/målat
 - Läsning
 - Konstutställningar
 - Teater
 - Balett/dansföreställning
 - ...
- **Jämställda aktiviteter**
 - Klassisk konsert
 - Kör, musikinstrument
 - Popkonsert
- **Män mer kulturaktiva i ett fåtal aktiviteter**
 - Onlinespel
 - Lyssna på radio via internet

Bostadsort och ålder?

- **Inga större skillnader mellan glesbygd och större städer**
 - Sysslat med hantverk
 - Hemslöjdsutställningar
 - Sjungit i kör eller spelat instrument
 - Dagbok/poesi
 - Rockkonsert/popkonsert
- **Betydligt vanligare i större städer**
 - Konstutställning
 - Gått på bio
 - Teaterbesök
 - Klassisk konsert/opera
 - Balett/dansföreställning
- **Ålder**
 - Yngre är mer aktiva

Tre grupper av kulturaktiviteter

Professionell kultur

- > Konstutställning
- > Balett
- > Dansföreställning
- > Klassisk konsert
- > Opera
- > Teater
- > Bio

Eget utövande

- > Handarbete
- > Hantverk
- > Hemslöjd
- > Konstutställning
- > Tecknat/målat
- > Dagbok/poesi
- > Fotograferat
- > Dansat

Lättillgänglig kultur, populärkultur

- > Rockkonsert
- > Dator-/TV-spel
- > Sett film
- > Lyssnat på musik
- > Bio

Skillnader?

	Professionell	Eget utövande	Lättillgänglig
Kön	<ul style="list-style-type: none">• Fler kvinnor	<ul style="list-style-type: none">• Fler kvinnor	<ul style="list-style-type: none">• -
Boendeort	<ul style="list-style-type: none">• Storstäder	<ul style="list-style-type: none">• -	<ul style="list-style-type: none">• Storstäder
Klass	<ul style="list-style-type: none">• Tjänstemannahem	<ul style="list-style-type: none">• -	<ul style="list-style-type: none">• -
Inkomst	<ul style="list-style-type: none">• Högre inkomst	<ul style="list-style-type: none">• -	<ul style="list-style-type: none">• Högre inkomst
Utbildning	<ul style="list-style-type: none">• Hög	<ul style="list-style-type: none">• Hög	<ul style="list-style-type: none">• Hög
Ålder	<ul style="list-style-type: none">• Äldre	<ul style="list-style-type: none">• Yngre	<ul style="list-style-type: none">• Yngre

Kultur för vem?

- **Den övergripande bilden är positiv**
 - Saknas jämförelser med andra länder.
 - Behövs underlag om barn och unga och deras närvärld (skola, föreningsliv, fritid, familjebakgrundens effekter)
- **Den vita fläckarna**
 - En ond cirkel – lands- och glesbygdens förutsättningar?
 - Hur stora skillnader mellan glesbygd och storstäder är acceptabelt?
 - Samhällstrender driver på negativt - befolkningskoncentration
- **De allra äldsta**
 - Marginaliserad grupp? Äldreomsorgen?
- **Bakgrundens roll**
 - Inte endast trösklar som avgifter och närhet – bakomliggande faktorerens betydelse (utbildning, klass, boende, kön etc.)
 - Förändring över tid? Ökade skillnader i samhället i stort
- **Kulturpolitikens relation till andra politikområden**
 - Trösklar (avgifter), tillgänglighet (närhet)
 - Infrastruktur och transporter, äldreomsorg, regionalpolitik, utbildningspolitik, bostadspolitik, civilsamhälle, ungdomspolitik

Tack!

➤ **Rapporter och PM: kulturanalys.se**

”Kultursektorn ska spegla samhället”

Kultur av vem?

En undersökning av mångfald i den svenska kultursektorn

- **Dataunderlag**

- Registerdata från SCB 2001-2004 och 2009-2012
- Utländsk bakgrund = Individer som själva är födda utanför Sverige, eller vars båda föräldrar är födda utomlands
- Kön och ursprungsområde
- Administration, ledning och konstnärliga tjänster
- Kultursektorn = Centrala och regionala museer, nationella scenkonstinstitutioner, regionala musikinstitutioner, regionala teater- och dansinstitutioner, kulturmyndigheter, bolag och stiftelser (statlig finansiering)
- Kvalitativ intervjustudie med nyckelpersoner vid institutionerna

Speglar kultursektorn samhället?

- Hur såg fördelningen av anställda inom den svenska kultursektorn ut med avseende på utländsk bakgrund under åren 2009-2012?
- Hur varierade representationen inom och mellan olika typer av kulturinstitutioner under denna period?
- Hur har representationen av personer med utländsk bakgrund förändrats under 2000-talet?
- Hur skiljer sig representationen av personer med utländsk bakgrund mellan kultursektorn och arbetsmarknaden i övrigt?
- Vilken kunskap har vi för att förklara inkludering och exkludering i kulturlivet? Vilken ytterligare kunskap skulle behövas?

Utländsk bakgrund bland anställda i kultursektorn

År	2001	2002	2003	2004	2009	2010	2011	2012
Anställda, antal	10 727	10 772	10 732	10 606	10 333	10 095	10 106	10 073
Andel kvinnor, procent	51,7	51,9	52,6	53,1	53,8	53,7	53,7	54,2
Utländsk bakgrund:								
Kultursektorn, procent	12,5	12,7	12,4	12,8	13,3	13,4	13,3	13,4
Befolkningen, procent	14,8	15,2	15,5	15,8	18,6	19,1	19,6	20,1
Utrikes födda:								
Kultursektorn, procent	10,6	10,8	10,5	10,5	11,0	11,1	10,9	11,0
Befolkningen, procent	11,5	11,8	12,0	12,2	14,3	14,7	15,1	15,4

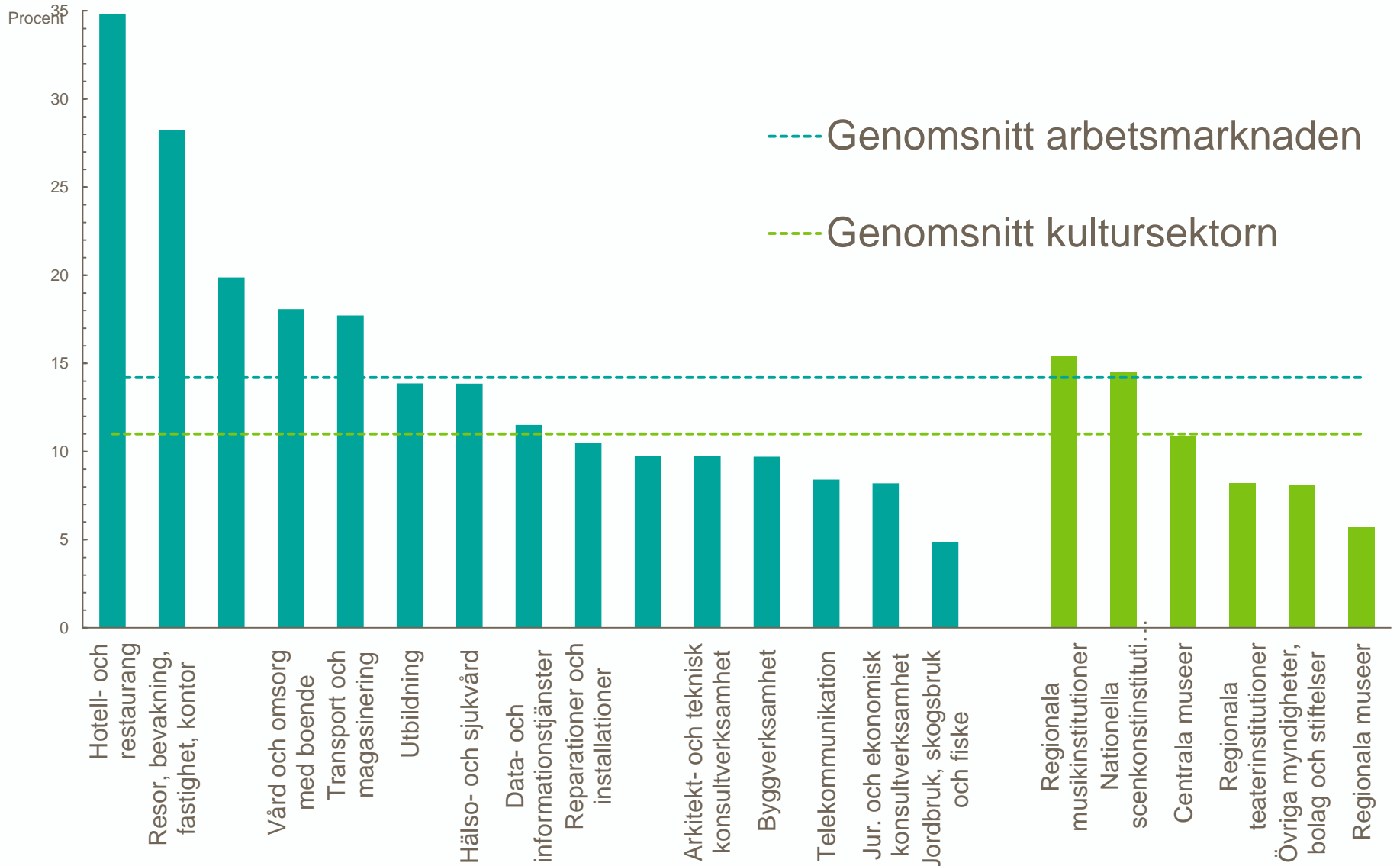
Mångfalden varierar inom kultursektorn

Utländsk bakgrund bland anställda i kultursektorn per institutionstyp 2012.

(*Utländsk bakgrund i befolkningen. 20 procent, utrikes födda i befolkningen 15,4 procent)

2012	Nationell scenkonst -	Reg. teater- och dans	Reg. musik	Centrala museer	Reg museer	Övriga myndigheter, stiftelser och bolag	Sektorn totalt
Anställda, antal	1 294	1 663	2 541	1 885	1 451	1 239	10 073
Andel kvinnor, procent	51,5	54,4	47,9	59,8	58,4	56,6	54,2
Utländsk bakgrund, procent *	17,7	10,4	17,6	13,6	7,6	10,3	13,4
Andel kvinnor, procent	58,5	54,3	52,9	59,8	66,7	58,6	57,0
Utrikes födda, procent *	14,5	8,2	15,4	10,9	5,7	8,1	11,0
Andel kvinnor, procent	56,9	51,5	54,0	58,7	69,5	58,0	56,6

Kultursektorn jämfört med övriga arbetsmarknaden

Övergripande resultat

- Andelen anställda med utländsk bakgrund på konstant nivå, ca 13 procent
- Jämför andelen av befolkningen: från ca 15 procent till ca 20 procent år 2012 – en underrepresentation har uppstått
- Andelen anställda med utländsk bakgrund är lägre inom kultursektorn än genomsnittet på arbetsmarknaden
- Läget 2000-2003 betydligt bättre än vad flera rapporter hävdade.
- Inga bestående effekter på representativiteten av Mångfaldsåret 2006 eller av andra åtgärder

Det ser inte likadant ut överallt

- Regionala musikinstitutioner och nationella scenkonstinstitutioner har representativ personalsammansättning
- Regionala museer har lägst andel anställda med utländsk bakgrund
- Personer födda i Sverige med utrikesfödda föräldrar, är tydligare underrepresenterade än de som själva har invandrat till Sverige
- Personer med bakgrund i Asien, Afrika och Sydamerika är underrepresenterade
- Anställda med bakgrund i Norden och engelsktalande länder är överrepresenterade
- Andelen anställda med utländsk bakgrund är lägre i ledningspositioner – negativ trend trots att antalet ledningsbefattningar har ökat

Jämställdheten?

- **Kulturen är en kvinnodominerad sektor, i synnerhet avseende administrativa tjänster**
- **På chefspositioner har andelen kvinnor ökat, även om kvinnor inom delar av sektorn är relativt underrepresenterade på chefsnivå**

Vad beror det på?

- **Generella faktorer, samma orsaker som i arbetsmarknaden i övrigt**
 - Utbildning, humankapital
 - Rekryterings utformning
 - Institutionens geografiska läge
 - Kunskaper i svenska
 - Kontaktnät (svaga, homogena)
 - Diskriminering
 - Arbetsmarknadsfluktuationer och ankomstperiod
- **Faktorer specifika för kultursektorn**
 - Låg personalomsättning
 - Krympande sektor
- **Bristande styrning och andra institutionella faktorer?**

Inifrån kultursektorn?

- Representation skapar en välkomnande atmosfär
- Språk innebär både barriärer och möjligheter
- Mångfald är inte en utan flera sammanflätade frågor
- Institutionernas geografiska läge spelar roll
- Nyanställningar skapar förutsättningar för mångfald och representation
- Tid och eftertanke är avgörande faktorer
- Tydliga politiska krav kan driva utvecklingen framåt
- Mångfaldsarbete kräver resurser

Mer kunskap behövs

- **Styrning och uppföljning av uppdrag till kulturinstitutioner bör ses över**
 - Kan den statliga styrningen stärkas?
 - Bör kvantifierade mål bör övervägas?
- **Det krävs ett riktat kunskapsstöd för att utveckla mångfaldsarbetet i kultursektorn**
 - Varför skiljer det sig åt mellan olika kulturdelområden?
 - Är kulturarbetsmarknaden särskild? Hur tillämpliga är gängse förklaringsmodeller från arbetsmarknadsforskning?
 - Den statliga styrningens utformning och funktionalitet
- **Kulturanalys: Komparativ studie av institutionernas mångfaldsarbete, strategier samt effekter av den statliga styrningen inom området (2016)**

Tack!

➤ **Rapporter och PM: kulturanalys.se**

Makten över kulturen – närmare medborgarna?

> Har kultursamverkansmodellen flyttat kulturen närmare medborgarna?

- Staten har kontroll över den regionala kulturpolitiken genom förordningen (SFS 2010:2012) och genom kraven på åiterrapportering.
- Principiellt har det regionala inflytandet över kulturpolitiken ökat – i praktiken mindre förändringar
- Kraftfullt regionalt engagemang för kultur och kulturpolitik
- Politikers och tjänstemäns engagemang för den regionala och lokala kulturen stärkts.
- Regionala tjänstemän upplevs ha störst inflytande över den regionala kulturplanens innehåll och utformning.
- Civilsamhället? Svårt att identifiera civilsamhällets företrädare som kan bestå flera olika aktörer.
- Civilsamhället är starkare på kommunal nivå, men svagare organiserat på regional nivå.
- Åtgärder krävs för att inte civilsamhällets engagemang i samråden ska minska ytterligare

